

پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران: بر آورد تولید ناخالص داخلی ماهانه (دی‌ماه ۱۴۰۳)

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۲۰۵۱۱
کد موضوعی: ۲۲۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران: برآورد تولید ناخالص داخلی ماهانه (دی‌ماه ۱۴۰۳)

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد کلان و مدل‌سازی)

نوع گزارش: طرح/ لایحه ، راهبردی ، نظارتی

مدیر مطالعه: محمدرضا عبداللهی

تهیه و تدوین کنندگان: عالیه ناظمی، علیرضا آذربایجانی

ناظر علمی: سیدمهدی بنی‌طبا

صفحه‌آرا: منیره حاجی محمدی

واژه‌های کلیدی:

۱. تولید ناخالص داخلی ایران
۲. تولید ناخالص داخلی بخش کشاورزی
۳. تولید ناخالص داخلی بخش نفت خام و گاز طبیعی
۴. تولید ناخالص داخلی گروه صنایع و معادن
۵. تولید ناخالص داخلی گروه خدمات

تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۳/۰۹/۰۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۲/۱۸

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	خلاصه مدیریتی
۳	۱. مقدمه
۴	۲. تولید ناخالص داخلی
۵	۳. بخش کشاورزی
۶	۴. بخش نفت خام و گاز طبیعی
۷	۵. گروه صنایع و معادن
۷	۶. گروه خدمات
۸	۷. جمع بندی
۹	منابع و مأخذ

فهرست جدول

۸	جدول ۱. رشد ارزش افزوده به تفکیک فعالیت های اقتصادی
---	---

فهرست شکل ها

۴	شکل ۱. نمودار رشد تولید ناخالص داخلی ماهانه (۱۳۹۵=۱۰۰)
۴	شکل ۲. نمودار رشد تولید ناخالص داخلی بدون نفت ماهانه (۱۳۹۵=۱۰۰)
۵	شکل ۳. نمودار سهم بخش های اقتصادی از رشد اقتصادی دی ۱۴۰۳ (۱۳۹۵=۱۰۰)
۶	شکل ۴. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه بخش کشاورزی (۱۳۹۵=۱۰۰)
۶	شکل ۵. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه بخش نفت خام و گاز طبیعی (۱۳۹۵=۱۰۰)
۷	شکل ۶. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه گروه صنایع و معادن (۱۳۹۵=۱۰۰)
۸	شکل ۷. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه بخش خدمات (۱۳۹۵=۱۰۰)

پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران: برآورد تولید ناخالص داخلی ماهانه (دی ماه ۱۴۰۳)

چکیده

داشتن تصویری بهنگام و قابل اعتماد از تحولات تولید ناخالص داخلی کشور، می‌تواند به‌طور موثر به بهبود سیاستگذاری و پایش دقیق‌تر اقتصاد کلان کمک کند. با توجه به تاخیر مراجع آماری در این حوزه و درخواست‌های مکرر نمایندگان مجلس شورای اسلامی برای رفع این کاستی و ارائه تصویری بهنگام‌تر از رشد اقتصادی، مرکز پژوهش‌های مجلس تلاش کرده است که زیر ساختی محاسباتی فراهم کند تا بر اساس آن رشد اقتصادی کشور با تواتر ماهانه و در سریع‌ترین زمان ممکن، برآورد و ارائه شود.

آخرین آمار منتشر شده توسط بانک مرکزی در خصوص رشد اقتصادی مربوط به فصل تابستان سال ۱۴۰۳ است، که بر اساس آن تولید ناخالص داخلی کشور نسبت به فصل مشابه سال قبل، با نفت و بدون نفت به ترتیب ۲/۷ و ۲/۳ درصد رشد داشته است.^۱ البته مرکز آمار ایران رشد اقتصادی فصل پاییز را اعلام نموده است که به جهت تفاوت در روش شناسی آن در این گزارش مدنظر قرار نگرفته است.

طبق محاسبات مرکز پژوهش‌ها، رشد اقتصادی کشور در دی سال ۱۴۰۳ نسبت به ماه مشابه سال قبل، ۱/۸ درصد و رشد اقتصادی بدون نفت نیز ۱/۳ درصد برآورد می‌شود. نتایج برآوردهای این مرکز نشان می‌دهد در دی ۱۴۰۳، نسبت به ماه مشابه سال قبل، ارزش افزوده بخش «کشاورزی» رشد ۳/۵ درصدی، بخش «نفت خام و گاز طبیعی» رشد ۶/۵ درصدی، گروه «صنایع و معادن» رشد منفی ۱/۶ درصدی و گروه «خدمات» رشد ۲/۷ درصدی را ثبت کرده‌اند.

۱. با توجه به تغییر سال پایه توسط بانک مرکزی، در این گزارش تنها از رشد بخش‌ها استفاده شده است، بدیهی است به محض انتشار سری زمانی حساب‌های ملی به سال پایه ۱۴۰۰، اعداد و نتایج تغییر خواهند داشت.

خلاصه مدیریتی

بیان / شرح مسئله

داشتن تصویری بهنگام و قابل اعتماد از وضعیت بخش حقیقی اقتصاد در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی بسیار با اهمیت است. باین‌حال، مشابه اکثر کشورهای دنیا، در ایران نیز اولین برآوردها از رشد اقتصادی هر فصل حداقل سه ماه پس از پایان آن فصل منتشر می‌شود. برای نمونه، مراجع آماری کشور، آمارهای رشد اقتصادی تابستان سال ۱۴۰۳ را در پایان فصل پاییز منتشر کرده اند. در راستای کاهش این تأخیر و دستیابی به آمارهایی بهنگام‌تر، مرکز پژوهش‌های مجلس تلاش کرده است در چارچوب حساب‌های ملی ماهانه با استفاده از داده‌های ماهانه در دسترس، رشد اقتصادی و رشد ارزش‌افزوده فعالیت‌های عمده اقتصادی برای هر ماه را برآورد و منتشر کند تا امکان واکنش‌های بهنگام سیاست‌گذاری نسبت به تغییر روندهای بخش حقیقی اقتصاد، فراهم شود.

نقطه‌نظرات / یافته‌های کلیدی

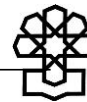
طبق محاسبات مرکز پژوهش‌ها، در دی‌ماه ۱۴۰۳ رشد اقتصادی کشور ۱/۸ درصد و رشد اقتصادی بدون نفت نیز ۱/۳ درصد برآورد می‌شود.

طبق محاسبات مرکز پژوهش‌ها، ارزش‌افزوده گروه کشاورزی در دی ۱۴۰۳ نسبت به ماه مشابه سال قبل ۳/۵ درصد رشد داشته است. برآوردهای انجام شده در این زمینه با توجه به آمارهای پایه دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی حاکی از افزایش تولید محصولات اصلی زراعی و محصولات باغی در دی‌ماه است.

طبق محاسبات مرکز پژوهش‌ها، ارزش‌افزوده بخش نفت خام و گاز طبیعی در دی ۱۴۰۳ نسبت به ماه مشابه سال قبل رشد ۶/۵ درصدی داشته است که نسبت به آذرماه قبل نشان‌دهنده افزایش اندک تولید نفت خام بر اساس آمار اوپک از منابع ثانویه نسبت به مدت مشابه سال قبل است.

طبق محاسبات مرکز پژوهش‌ها، ارزش‌افزوده گروه صنایع و معادن در دی ۱۴۰۳ نسبت به ماه مشابه سال قبل رشد منفی ۱/۶ درصدی داشته است که کاهش آن نسبت به آذرماه عمدتاً ناشی از کاهش شاخص تولید صنایع بوری در دی‌ماه ۱۴۰۳ و کاهش شاخص فروش نهاده‌های ساختمانی بوری است.

طبق محاسبات مرکز پژوهش‌ها، ارزش‌افزوده گروه خدمات در دی ۱۴۰۳ نسبت به ماه مشابه سال قبل رشد ۲/۷ درصدی داشته است. در دی ماه بخش خدمات تحت‌تأثیر رشد بخش‌های اصلی از جمله بخش‌های «حمل‌ونقل و انبارداری»، «املاک و مستغلات» و «فعالیت‌های مالی و بیمه» بوده است.

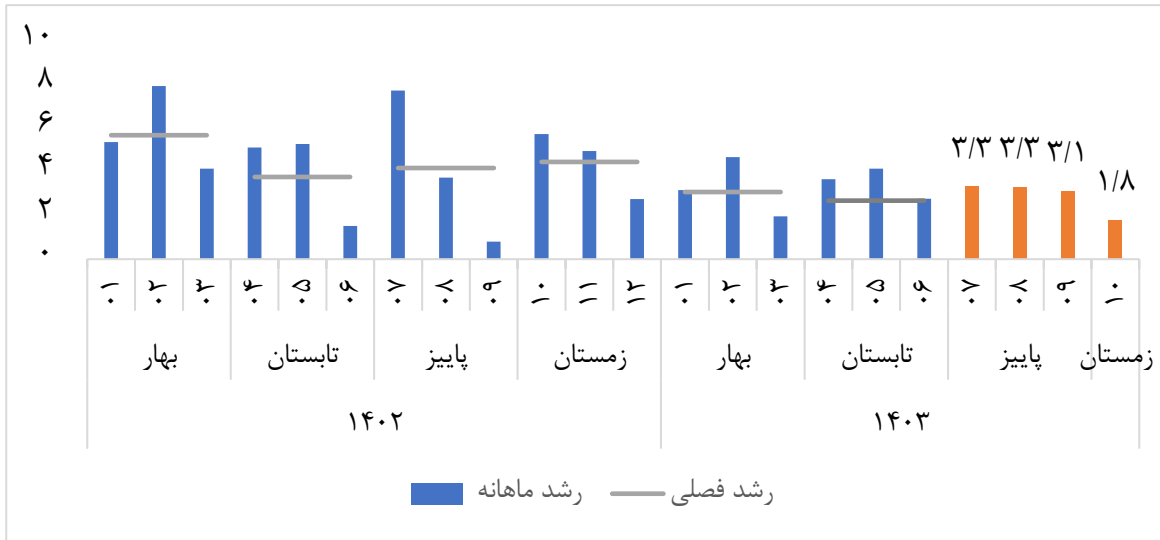

داشتن تصویری بهنگام و قابل اعتماد از تحولات تولید ناخالص داخلی کشور، می‌تواند به‌طور موثر به بهبود سیاستگذاری و پیش‌دقیق‌تر اقتصاد کلان کمک کند. باین‌حال در ایران مشابه اکثر کشورهای دنیا اولین برآوردها از رشد اقتصادی فصل مدنظر، حداقل سه ماه پس از پایان فصل مذکور منتشر می‌شود. برای رفع این چالش در ادبیات اقتصاد کلان چارچوب‌هایی برای برآورد رشد اقتصادی ماهانه ارائه شده است. در این چارچوب‌ها سعی می‌شود تا با استفاده از داده‌هایی که به‌صورت بهنگام و با تواتر زیاد (غالباً ماهانه) در دسترس هستند، رشد اقتصادی کشور در سریع‌ترین زمان ممکن برآورد شود. در این راستا، با استفاده از حداکثر داده‌های ماهانه در دسترس و استفاده از چارچوب حساب‌های ملی ماهانه، ارزش‌افزوده فعالیت‌های عمده اقتصادی و رشد اقتصادی ماهانه با حداقل تاخیر برآورد می‌شود. گزارش حاضر، چهارمین گزارش ماهانه «برآورد تولید ناخالص داخلی» است و این امکان را فراهم خواهد کرد که در هر ماه بتوان تصویری بهنگام از وضعیت بخش حقیقی اقتصاد ایران ارائه کرد و رشد اقتصادی هر ماه، قبل از انتشار آمارهای بانک مرکزی و مرکز آمار ایران برآورد خواهد شد.

برای کسب اطلاعات بیشتر درخصوص روش‌شناسی و تفصیل داده‌های استفاده شده به گزارش «چارچوبی برای کنون‌بینی بخش حقیقی اقتصاد ایران» مراجعه شود [۱]. شایان ذکر است در این گزارش با توجه به لزوم سازگاری نتایج برآمده از این گزارش با سایر برآوردها از بخش حقیقی توسط این مرکز و به‌دلیل عدم محاسبه توالی حساب‌ها توسط مرکز آمار ایران، از حساب‌های ملی بانک مرکزی استفاده شده است. همچنین لازم به ذکر است در برخی از بخش‌ها از آمار مقدماتی جهت برآورد استفاده می‌شود، لکن تعدیل آمارها با دسترسی به آمارهای قطعی اجتناب‌ناپذیر است، که این موضوع امری رایج در تهیه حساب‌های ملی فصلی و ماهانه می‌باشد.

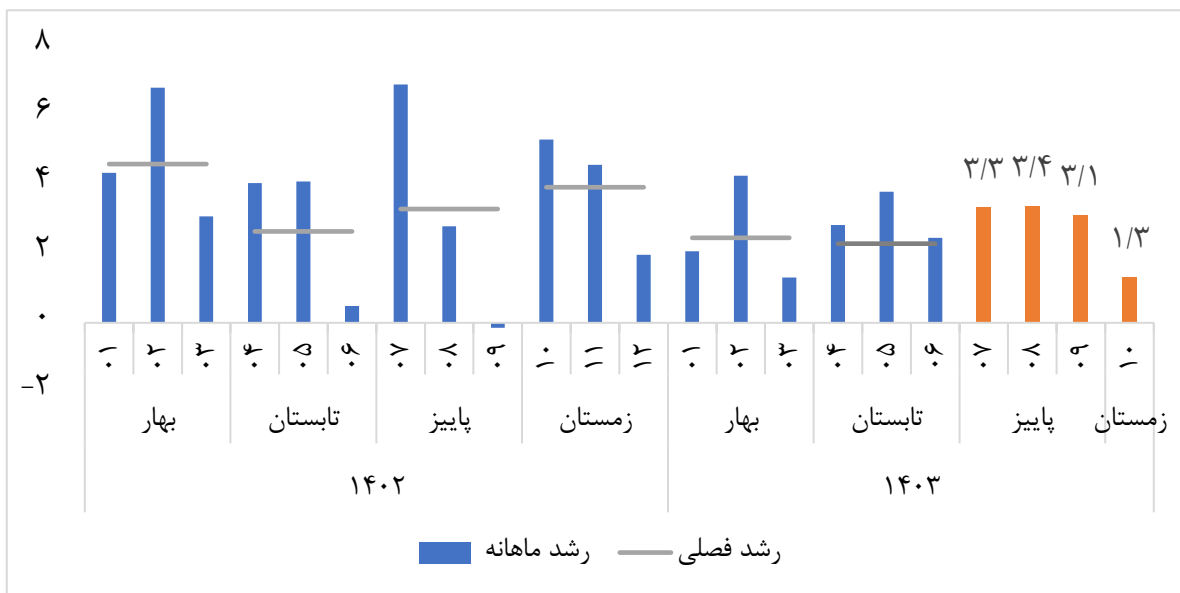
۲. تولید ناخالص داخلی

براساس آمار بانک مرکزی تولید ناخالص داخلی کشور در فصل تابستان سال ۱۴۰۳ به میزان ۲/۷ درصد رشد داشته، همچنین رشد اقتصادی بدون نفت ۲/۳ درصد گزارش شده است. [۲]
 بر همین اساس، طبق محاسبات مرکز پژوهش‌ها، رشد اقتصادی کشور در دی ۱۴۰۳ معادل ۱/۸ درصد و رشد اقتصادی بدون نفت نیز ۱/۳ درصد برآورد می‌شود.

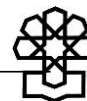
شکل ۱. نمودار رشد تولید ناخالص داخلی ماهانه (۱۰۰=۱۳۹۵)

مآخذ: داده‌های فصلی تا تابستان ۱۴۰۳ براساس حساب‌های ملی بانک مرکزی- داده‌های ماهانه محاسبات تحقیق.

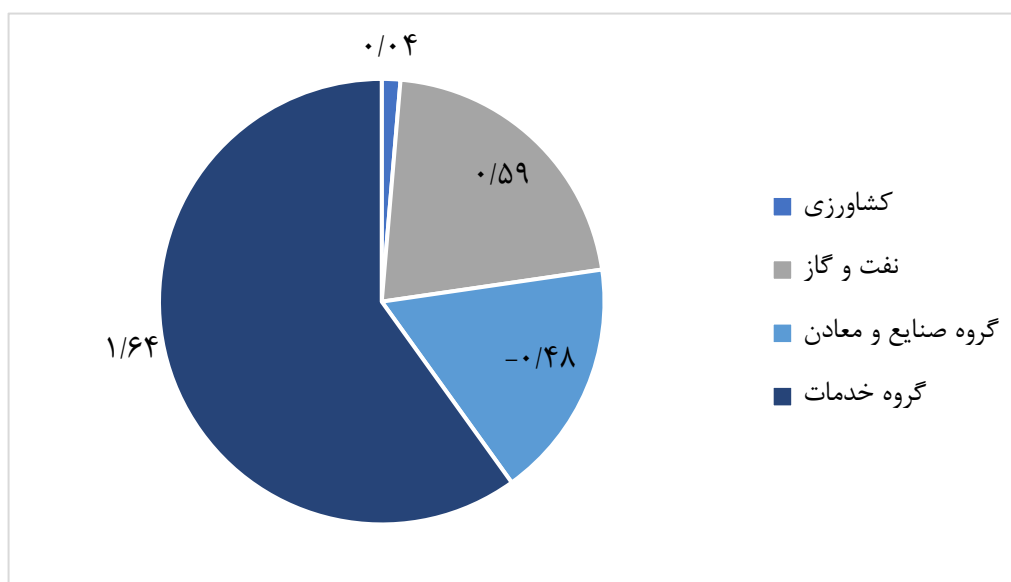

مآخذ: همان

۱. رشد فصلی براساس حساب‌های ملی فصلی بانک مرکزی و رشد ماهانه براساس محاسبات مرکز پژوهش‌های مجلس است.

همان‌طور که در شکل ۳ نشان داده شده، از نرخ رشد ۱/۸ واحد درصدی در دی‌ماه سال ۱۴۰۳ بخش کشاورزی سهمی معادل ۰/۰۴ واحد درصد، بخش نفت و گاز سهمی معادل ۰/۵۹ واحد درصد، گروه صنایع و معادن سهمی معادل منفی ۰/۴۸ واحد درصد و گروه خدمات سهمی معادل ۱/۶۴ واحد درصد را به‌خود اختصاص داده است.

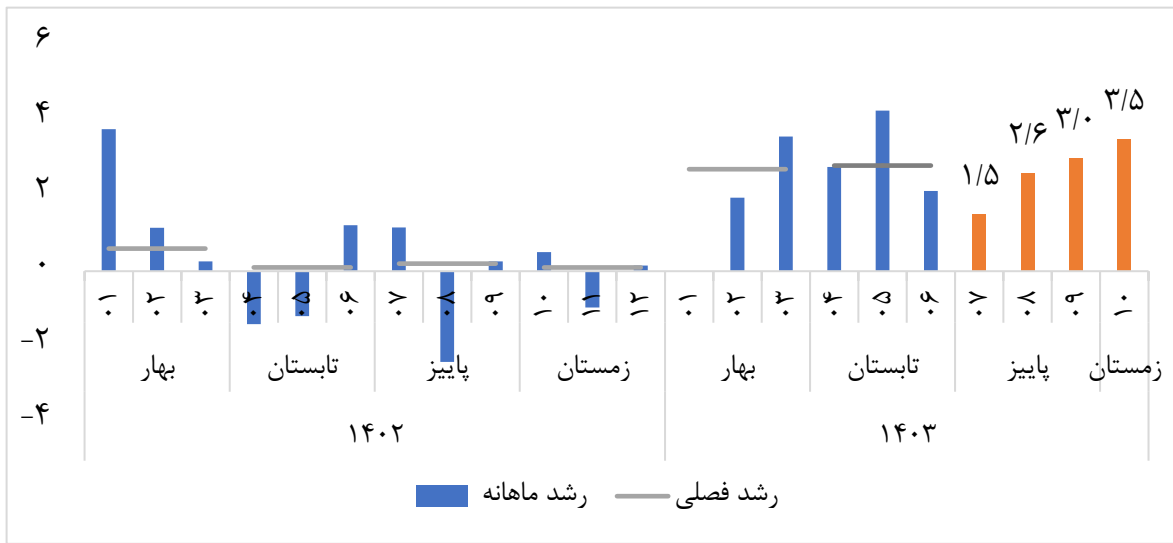

شکل ۳. نمودار سهم بخش‌های اقتصادی از رشد اقتصادی دی ۱۴۰۳ (۱۰۰=۱۳۹۵)

مأخذ: همان.

۳. بخش کشاورزی

براساس اعلام بانک مرکزی بخش کشاورزی در فصل تابستان سال ۱۴۰۳ رشد ۲/۸ درصدی را ثبت کرده است. نتایج برآوردهای این مرکز نشان می‌دهد در دی ۱۴۰۳، ارزش‌افزوده گروه کشاورزی نسبت به ماه مشابه سال قبل ۳/۵ درصد رشد داشته است. برآوردهای انجام شده در این زمینه با توجه به آمارهای پایه دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی حاکی از آن است که در دی‌ماه تولید محصولات زراعی، باغی و دامی نسبت به ماه مشابه سال قبل به‌ترتیب ۳، ۴/۵ و ۳/۱ درصد افزایش یافته است. همچنین، براساس آمار دریافتی از مرکز ملی اقلیم و مدیریت بحران خشکسالی میزان بارش در دی‌ماه ۱۴۰۳ افزایش ۰/۹ میلی‌متری داشته است.

شکل ۴. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه بخش کشاورزی (۱۳۹۵=۱۰۰)

مأخذ: همان.

۴. بخش نفت خام و گاز طبیعی

براساس اعلام بانک مرکزی بخش نفت خام و گاز طبیعی در فصل تابستان سال ۱۴۰۳ رشد ۸/۸ درصدی را ثبت کرده است. نتایج برآوردهای این مرکز نشان می‌دهد ارزش افزوده گروه نفت در دی سال ۱۴۰۳ نسبت به ماه مشابه سال قبل رشد ۶/۵ درصدی داشته است. طبق آخرین آمار اوپک از منابع ثانویه و برآوردهای در دسترس، تولید نفت ایران در دی ماه با رشد بیشتری نسبت به ماه‌های قبل روبه‌رو بوده است.

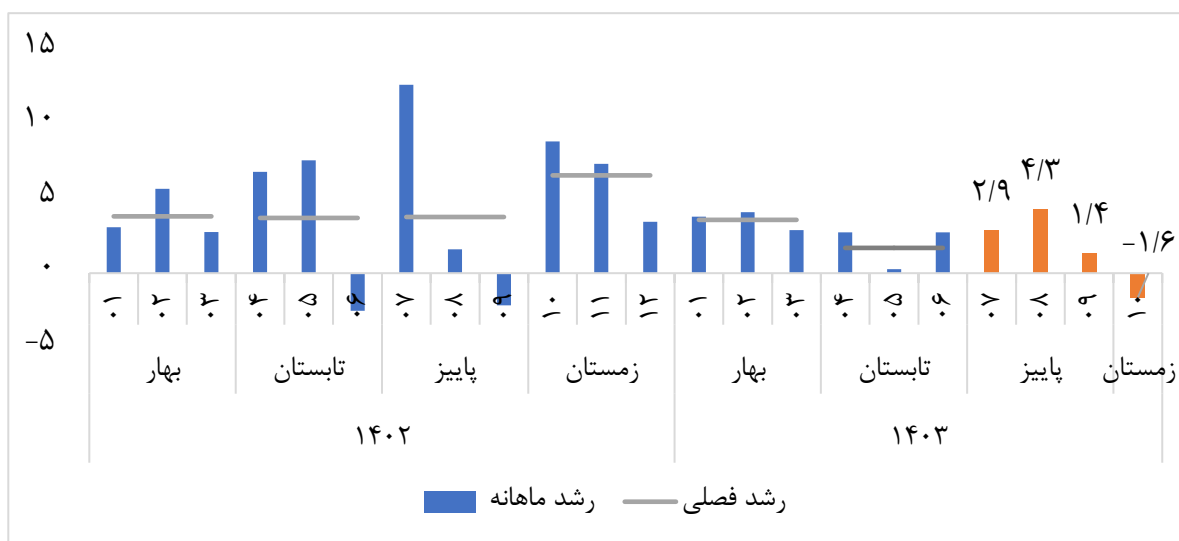
شکل ۵. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه بخش نفت خام و گاز طبیعی (۱۳۹۵=۱۰۰)

مأخذ: همان.

۵. گروه صنایع و معادن

براساس اعلام بانک مرکزی، گروه صنایع و معادن در فصل تابستان سال ۱۴۰۳ رشد ۱/۷ درصدی را ثبت کرده است. این گروه شامل بخش‌های «ساختمان، صنعت، استخراج معدن، تأمین آب، برق و گاز طبیعی» است. نتایج برآوردهای این مرکز نشان می‌دهد گروه صنایع و معادن در دی سال ۱۴۰۳ نسبت به ماه مشابه سال قبل به ترتیب رشد منفی ۱/۶ درصدی داشته است که عمدتاً تحت تأثیر کاهش شاخص تولید بخش صنعت و کاهش شاخص فروش نهاده‌های ساختمانی بررسی بوده است. [۳]، [۴]

شکل ۶. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه گروه صنایع و معادن (۱۳۹۵=۱۰۰)

مأخذ: همان.

۶. گروه خدمات

براساس اعلام بانک مرکزی گروه خدمات در فصل تابستان سال ۱۴۰۳ رشد ۲/۵ درصدی را ثبت کرده است. نتایج برآوردهای این مرکز نشان می‌دهد ارزش افزوده گروه خدمات در دی سال ۱۴۰۳ نسبت به ماه مشابه سال قبل رشد ۲/۷ درصدی را ثبت کرده است. در دی‌ماه بخش‌های «حمل و نقل انبارداری»، «املاک و مستغلات» و «فعالیت‌های مالی و بیمه» رشد مثبتی را نسبت به مدت مشابه سال قبل ثبت کرده‌اند.

شکل ۷. نمودار رشد ارزش افزوده ماهانه بخش خدمات (۱۳۹۵=۱۰۰)

مأخذ: همان.

۷. جمع‌بندی

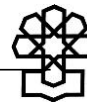
براساس اعلام بانک مرکزی تولید ناخالص داخلی در فصل تابستان ۱۴۰۳ رشد ۲/۷ درصدی و تولید ناخالص داخلی بدون نفت رشد ۲/۳ درصدی را ثبت کرده است.

به همین ترتیب نتایج برآوردهای مرکز پژوهش‌ها نشان می‌دهد تولید ناخالص داخلی با نفت در دی سال ۱۴۰۳ رشد ۱/۸ درصدی و بدون نفت رشد ۱/۳ درصدی داشته‌است. همچنین در دی سال ۱۴۰۳، بخش کشاورزی تحت‌تأثیر افزایش تولید محصولات زراعی و باغی با رشد ۳/۵ درصدی، بخش نفت خام و گاز طبیعی تحت‌تأثیر افزایش تولید نفت خام با رشد ۶/۵ درصدی، گروه صنایع و معادن تحت‌تأثیر کاهش شاخص صنایع بورسی در بخش صنعت و معدن و کاهش شاخص فروش نهاده‌های ساختمانی بورسی با رشد منفی ۱/۶ درصدی و گروه خدمات تحت‌تأثیر رشد مثبت بخش‌های اصلی خود با رشد ۲/۷ درصدی روبه‌رو بوده است.

جدول ۱. رشد ارزش‌افزوده به تفکیک فعالیت‌های اقتصادی

رشد بخش	پاییز ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۲	بهار ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۳	پاییز ۱۴۰۳	دی ۱۴۰۳
گروه کشاورزی	۰/۲	۰/۲	۳/۱	۲/۸	۲/۱	۳/۵
نفت و گاز طبیعی	۱۴/۳	۱۴/۷	۹/۵	۸/۸	۳/۱	۶/۵
گروه صنایع و معادن	۳/۸	۴/۵	۳/۶	۱/۷	۲/۹	-۱/۶
گروه خدمات	۳/۷	۳/۸	۱/۹	۲/۵	۳/۷	۲/۷
تولید ناخالص داخلی	۴/۲	۴/۵	۳/۲	۲/۷	۳/۳	۱/۸
تولید ناخالص داخلی (بدون نفت)	۳/۳	۳/۶	۲/۵	۲/۳	۳/۳	۱/۳

مأخذ: همان.

- [۱] ناظمی، عالیه و آذربایجانی، علیرضا و والی‌زاده، ابوالمحسن. (۱۴۰۳)، چارچوبی برای کنون‌بینی (**Nowcasting**) بخش حقیقی اقتصاد ایران، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۹۸۹۰.
- [۲] گزارش تحولات بخش واقعی اقتصاد ایران - شش ماهه نخست سال ۱۴۰۳، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، دی ماه ۱۴۰۳.
- [۳] ناظمی، عالیه و آذربایجانی، علیرضا. پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران در آذرماه سال ۱۴۰۳، بخش صنعت و معدن، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۲۰۳۵۹.
- [۴] ناظمی، عالیه و آذربایجانی، علیرضا. پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران در دی‌ماه سال ۱۴۰۳، بخش صنعت و معدن، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۲۰۴۵۹.

گزیده سیاستی

طبق محاسبات مرکز پژوهش‌ها، رشد اقتصادی کشور در دی‌ماه سال ۱۴۰۳ معادل ۱/۸ درصد و رشد اقتصادی بدون نفت نیز ۱/۳ درصد برآورد می‌شود.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir